

УДК 332.33: 504.062

С. М. Смирнова,
к. геол. н., доцент (бвз) кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0001-9106-7435

Д. В. Стерлев,
викладач кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0001-9925-4200

О. С. Ткаченко,
магістрант кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0001-5279-8745

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.24.48

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

S. Smyrnova,
PhD in Geology, Associate Professor, Department of Land Management,
Petro Mohyla Black Sea National University
D. Sterlev,
Lecturer of the Department of Land Resources Management, Petro Mohyla Black Sea National University
O. Tkachenko,
Master's student of the Department of Land Management, Petro Mohyla Black Sea National University

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ASPECTS LAND USE MANAGEMENT

Статтю присвячено організаційно-економічним аспектам управління земельними ресурсами. Управління земельними ресурсами є просторовим базисом всіх галузей економіки країни. Система землекористування, яка є однією із найголовніших у різних соціально-економічних формаціях, є недостатньо збалансованою та потребує удосконалення. Саме тому пропонується здійснити перехід системи організаційно-економічного використання земель на засади еколого-безпечного розвитку. Означені трансформації у системі управління землекористування спонукають до структурної перебудови всієї системи землеробства, які потребують здійснення цілого комплексу заходів на національному рівні. Зазначаємо, що регулювання земельних відносин лежить через площину державного управління організаційно-економічного механізму еколого-безпечного землекористування. Наголошуємо, що у процесі сільськогосподарського землекористування повинні поєднуватися не тільки інтереси конкретних землекористувачів, а й всіх учасників земельних відносин.

The article deals with the organizational and economic aspects of land administration. Land administration is the spatial basis of all sectors of the country's economy. Land use in scientific circles is considered as one of the oldest areas of human geological activity, the scale of which in terms of impact and speed of transformation exceeded natural processes. Anthropogenic pressures on natural ecosystems are accompanied by fundamental changes in natural vegetation cover, including the elimination of forests. Land plowing is the reason for the activation of wind and water erosion. Agrochemical measures, including the use of fertilizers and pesticides, as well as drainage, reclamation, irrigation, significantly affect the regime of the hydrogeological state of the regions of Ukraine. Hydraulic reclamation (drainage or irrigation of land) can cause salinization of soils. Excessive anthropogenic exposure can eliminate some ecosystems, which disrupts the balance of the biosphere as a whole, rather than the individual state. The land-use system, which is one of the main ones in various socio-economic formations, is not sufficiently balanced and needs to be improved. That is why it is proposed to implement the transition of the system of organizational and economic use of land to the basis of environmentally sound development. The transformation of land administration has led to the restructuring of the entire farming system,

which requires a range of measures at the national level. As a result, certain organizational and economic efforts will be justified, as they will contribute to increasing agricultural productivity. We note that the regulation of land relations lies through the plane of public administration of the organizational and economic mechanism of ecological and safe land use. We emphasize that the process of agricultural land use should combine not only the interests of specific land users, but also all participants in land relations. The issues of improving the management principles of organizational and economic land use in the conditions of market transformations remain insufficiently developed.

Ключові слова: управління земельними ресурсами, землекористування, організаційно-економічні аспекти управління, деградаційні процеси ґрунтів, еколого-безпечне землекористування, сільськогосподарські угіддя, трансформації у системі управління землекористування.

Key words: land management, land use, organizational and economic aspects of management, soil degradation processes, environmentally sound land use, agricultural land, transformations in land management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні земельний фонд України зазнає структурних трансформацій на шляху становлення ринкових земельних відносин. Земельні ресурси потерпають від багатьох негативних екологічних та економічних факторів, які спровоковані надмірним антропогенним навантаженням, недбалим відношенням до якісних та кількісних змін у стані земель, необґрунтованим встановленням цільового використання земель. Така ситуація спонукає до визначення критеріїв оптимізації землекористування на засадах удосконалення еколого-економічного потенціалу земельних ресурсів та визначення структури земельних угідь.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукові тенденції розвитку управлінських засад землекористування набувають значної актуальності дослідження та пов'язані з організаційним, екологічним та економічним обґрунтуванням раціонального землекористування. У зв'язку з переходом суспільства до ринкових відносин необхідно провести реструктуризацію землекористування в нових умовах господарювання.

Вагомий внесок у розвиток теоретико-методичних та прикладних наукових досліджень у системі землекористування зроблено науковцями у галузі управління земельними ресурсами, зокрема: В'юн В.Г., Гарнага О.М. [3], Горлачук В.В, Гуцуляк Ю.Г., Другак В.М. [4; 5], Лазарева О.В., Сохнич А.Я., Третяк А.М. [1; 4—6; 8] та інші. Вони у своїх працях висвітлювали наукові і методичні основи управління земельними ресурсами, обґрунтовували практичні засади управління землекористуванням.

Ситуація ускладнена тим, що існує достатня кількість наукових фахових видань, які публікують статті щодо формування, розвитку землекористування, але прямого визначення не знайдено. Науковці визначають різноманіття дефініцій терміну "землекористування": "промислове землекористування"; "раціональне землекористування", "система землекористування", однак визначення терміну "еколого-безпечне землекористування" не існує. Проте у працях Третяк В.М. та Лобунько Ю.В. зазначено, що "Природоохоронне землекористування — це територіальний комплекс оптимальних взаємозв'язків ґрунту, організмів і атмосфери через склад і структуру угідь, систему організації і методів використання землі та інших природних ресурсів на різних правах власності як об'єкт права, об'єкт економічних, екологічних та інших земельних відносин визначеної частини єдиного земельного фонду України" [1].

Попри достатню увагу, узагальнення й обґрунтування потребують аспекти управління земельними ресурсами, а також поглибленого дослідження концептуальні положення сучасного землекористування.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Методичні засади управління землекористуванням закладено Конституцією України та Земельним кодексом України. Вони є в основі головних елементів правового механізму управління еколого-безпечного землекористування та реалізуються через підсистемні складові правового, економічного та організаційного регулювання. Тому принципово необхідно зосередити увагу на узагальненні наукових теоретико-методичних наробок з метою економічних засад користування земельною ділян-

Рис. 1. Деградаційні процеси ґрунтів України (% загальної площі)

Джерело: за даними ННЦ "Інституту ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського"

кою та регулювання товаро-виробничої діяльності землевласників й землекористувачів.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є узагальнення та розвиток теоретико-методичних засад управління землекористуванням на організаційно-економічних засадах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний стан земельних ресурсів у сільському господарстві не відповідає вимогам збалансованого землекористування, про що свідчить надмірна розораність, втрата економічної родючості, опустелювання, інтенсивні деградаційні процеси. Економічні трансформації земельних відносин України визначають зміни у системі управління сільськогосподарським землекористуванням.

Унікальність земельно-ресурсного потенціалу України не залишає сумніву. Близька 70% займають чорноземи і лучно-чорноземні ґрунти, які характеризуються високим рівнем природної родючості. Статистичні відомості доводять, що у планетарному вимірі, земельно-ресурсний потенціал України складає 8,8% чорноземних площ Світу. Отже, у сучасних умовах земельних трансформацій збереження, раціональне використання земель на організаційно-економічних засадах є найактуальнішою проблемою національної безпеки України.

Відповідно до ст. 79 Земельного кодексу України [2] можна зробити аналіз дефініцій "землекористування", який дозволяє визначи-

ти його правовий аспект. На законодавчому рівні землекористування визначається у обсязі таких понять [3]:

— земельна ділянка як частина земної поверхні з встановленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами;

— право володіння, користування та розпорядження земельною ділянкою поширюється в її межах на поверхневий (ґрунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться.

Терміну "землекористування" у теоретико-методичних напрацюваннях науковців визначаються наступні дефініції:

— "ефективне (доцільне) землекористування сільськогосподарського призначення", є об'єктом господарської діяльності конкретної фізичної (юридичної) особи, що становить собою земельну площу з визначеними межами і правовим режимом [4];

— "раціональне землекористування сільськогосподарського підприємства" — це земельна ділянка або масив, які надано йому у володіння, постійне користування або оренду, природні і економічні умови, які забезпечують збалансоване й ефективне використання землі, трудових і матеріально-технічних ресурсів [5];

— "екологізація землекористування" — це послідовне впровадження нових форм, методів, техніки та технологій використання земель, виконання управлінських та інших рішень, які дають змогу підвищити ефективність використання земельних та інших природних ресурсів з одночасним збереженням природного сере-

довища та його поліпшення на відповідних рівнях [6].

Аналітичний огляд наявного стану угідь доводить надмірну виснажливість сільськогосподарських угідь за якісними та кількісними показниками. Стабільна динаміка за площею сільськогосподарських угідь не заперечує надмірних темпів експлуатації угідь, що перевищують можливості їх відтворення (рис. 1).

На якісний стан земельних ресурсів впливають негативні фактори, зокрема засоленість, солонцюватість, перезволоженість, кислотність, кам'янистість. Фахівці зазначають, що саме де градаційні процеси є тривожним наслідком високого ступеня розораності ґрунтів на всій території країни. Недосконалість меліоративних заходів призводить до процесів кіркоутворення (38%). Найбільші рівні деградаційних процесів позначаються на втраті гумус та поживних речовин (до 43%). Використання крупнотонажної сільськогосподарської техніки призводить до преуцільнення на 39 % земельних угідь країни. Інтенсивно розвиваються процеси водної (до 23%) та вітрової (до 11%) ерозії, що впливає на якісний стан сільськогосподарських земель [7].

Зазначено, що регулювання цієї проблеми лежить у площині державного управління організаційно-економічним механізмом еколого-безпечного землекористування, яке має бути орієнтовано на збалансоване та раціональне використання в умовах трансформації земельних відносин України до ринкового типу. Але треба наголосити, що у процесі сільськогосподарського землекористування повинні поєднуватися не тільки інтереси конкретних землекористувачів, а й всіх учасників земельних відносин.

Організаційно-економічні тенденції землекористування повинно задовольняти таким принципам:

- враховувати територіальні особливості певних територій за природно-територіальними та соціально-економічними умовами,

- справляти вплив на подальший розвиток соціально-економічних інтересів конкретних землекористувачів, окремих регіонів, галузей країни загалом;

- наголосити пріоритет екологічних вимог на засадах ефективної організації до просторово-часового виміру;

- визначати оптимальне співвідношення розмірів агроформувань з територіальними особливостями місцевості;

- забезпечувати охорону землі в процесі її використання, підвищення родючості землі і збереження складу земельних угідь;

- раціоналізаторський підхід до якісних складових процесу землекористування за рахунок зниження землемісткості виробництв, до кількісних складових (боротьба з опустелюванням, дегуміфікацією, детоксикацією), внаслідок яких відбувається скорочення придатних для використання площ земельних ресурсів;

- удосконалення технологічних процесів, що впливають на якісний стан земельних ресурсів та знаходяться у прямій залежності від способів землекористування.

Повноцінний ринок земель матиме місце за умови існування відповідного конкурентного середовища та присутності на ньому держави як землевласника, так і регулятора систем оподаткування, зборів, платежів.

Основним завданням держави має стати створення сприятливих умов щодо переходу земель сільськогосподарського призначення до найбільш ефективних землевласників, у тому числі і в економічному плані. Водночас зазначено основні ризики, які виникатимуть при ринковому перерозподілі земель сільськогосподарського призначення між суб'єктами земельних відносин.

Третяк В.М. та Свестюх В.Ю. [8] зазначають, що в аграрній сфері процеси екологізації землекористування йдуть досить повільними темпами. Посилюється деградація земель.

Принципові положення правового механізму еколого-безпечного землекористування закладені Конституцією України та Земельним кодексом України. Вони є в основі основних елементів правового механізму управління еколого-безпечного землекористування. Механізми управління землекористуванням в системі управління земельними ресурсами реалізуються через підсистемні складові правового, економічного та організаційного регулювання.

Економічний механізм спрямований на регулювання товаро-виробничої діяльності землевласників, землекористувачів. Він регулює економічні засади користування земельною ділянкою, визначає економічну політику зміцнення панівних форм земельної власності.

Правова складова системи еколого-безпечного землекористування визначається земельним законодавством та є обов'язковою до виконання. Реалізація правових основ та контроль здійснюються органами державної влади, землевпорядної служби, судовими інстанціями.

Аналіз чинників економічного механізму екологобезпечного землекористування доводить визначальну роль таких чинників:

- Інвестиційно-фінансова привабливість еколого-безпечного землекористування (на-

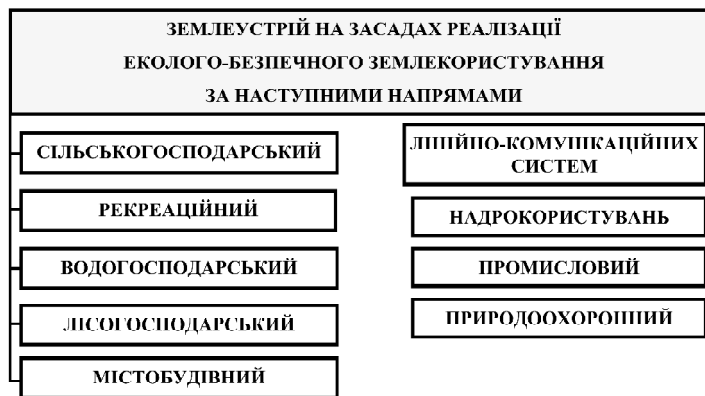

Рис. 2. Землеустрій на позиціях еколого-безпечного землекористування

приклад, органічне землеробство) та кредитна підтримка з боку держави.

— Економічні засади стимулювання та мотивації раціонального та еколого-безпечного землекористування. В основу визначених економічних засад лягають економічні санкції за недбале використання земельних ділянок, зниження вмісту гумусу, погіршення показників стану земель.

— Встановлення диференційних платежів за землю та розмірів орендної плати за земельні ділянки.

— Економічний захист від вилучення земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, тобто несанкціоновану зміну цільового призначення земель.

Саме тому переважну роль у сфері реалізації економічного механізму відведено системі землеустрою, як сукупності наукових, технічних, організаційно-правових, технологічних засад, що спрямовані на регулювання земельних відносин, складання внутрішньогосподарських проєктів землеустрою, складання техніко-економічних обґрунтувань використання земельних ресурсів, організації використання та охорони земель.

На думку Третьяка А.М. [9], землеустрій здатен реалізувати засади еколого-безпечного землекористування за наступними напрямками: сільськогосподарський, рекреаційний, водогосподарський, лісогосподарський, містобудівний, промисловий, лінійно-комунікаційних систем, землеустрій надрокористувань, природоохоронний (рис. 2).

Землеустрій вибудовує еколого-економічну політику еколого-безпечного землекористування орієнтуючись на Державний стандарт. Терміни та визначення 26640-85 (Lands. Terms and definitions), який визначає термін [10]. "Земля — важливу частину природного середови-

ща, яка характеризується просторовістю, рельєфом, ґрунтовим покривом, рослинністю, надрами, водами і є головним засобом виробництва в сільському і лісовому господарствах, а також просторовим базисом для розміщення всіх галузей народного господарства".

Тому можна з впевненістю стверджувати, що землеустрій повинен задовольнити потреби еколого-безпечного землекористування на засадах формування концептуально нових стратегічних позицій.

Визначене навантаження повинно бути враховано при нормування допустимих рівнів антропогенного навантаження. Тобто у заданих умовах формується набір варіацій із конкретних ситуативних задач у розрізі категорій земель, який є основою для формування завдань управління земельними ресурсами. За категоріями земель дозволяє визначити функціональну залежність еколого-економічних аспектів використання земель від типу землекористування, діагностика галузевого підходу у землеустрої до класифікації землекористування.

Режим використання земель і процес землеустрою на практиці визначає особливі умови і, який оптимізує сукупність умов землекористування цієї ділянки, а саме вказується характеристика вихідного стану земель, її родючість, умови сервітуту, визначаються заходи поліпшення земельної ділянки та розробляються протиерозійні заходи.

Якісні характеристики земельних ділянок виступають інформативною базою для нарахування земельного податку і встановлення орендної плати на землю. Моніторинг поточних даних щодо стану земельної ділянки та запроєктованих показників у процесі складання проєкту землеустрою можуть слугувати основою задля економічного регулювання аспектів

практичної діяльності окремими землевласниками та землекористувачами.

Економічні заходи раціонального та еколого-безпечного використання земель визначені також на регіональному, обласному рівні. Такий тип проектування рекультиваційних робіт, як правило, зводиться до озеленення і закріплення поверхні від ерозії, а також дотримання санітарно-гігієнічних норм.

До економічних засобів стимулювання раціонального та еколого-безпечного використання земель відносять такі економічні важелі:

- одержання пільг за сплату земельного податку,

- відшкодування землевласникам та землекористувачам фінансових витрат на поліпшення земель з низьким вмістом гумусу,

- звільнення пільгових категорій людей від земельного оподаткування на певний час тощо.

Органи місцевого самоврядування впроваджують програми регіонального розвитку з метою:

- виділення бюджетних коштів на рекультивацію земель;

- розробку проєктів об'єктів та територій природно-заповідного фонду з метою розширеного планування екологічної мережі;

- виділення фінансових коштів на грошову компенсацію при тимчасовій консервації земель.

Особливу увагу приділяють рекультивації та консервації порушених земель. Тимчасова рекультивація здійснюється на землях, де у перспективі планується зміна їх використання: повторна переробка корисних копалин, будівництво, лісорозведення. Постійна рекультивація здійснюється на землях, де не передбачена зміна попереднього використання земель, як, наприклад, при розробці родовищ корисних копалин.

Рекультивація ландшафтів — це рекультивація земель, яка не обмежується лише локальними заходами стосовно "приведення до ладу" окремих порушених ділянок, а передбачає комплексне перетворення порушених земель у загальній системі заходів щодо оптимізації техногенних ландшафтів. Рекультивація земель на засадах землеустрою визначає планомірний комплекс робіт, спрямованих на відновлення порушених внаслідок господарської діяльності людини земель, у стан придатний для подальшого використання їх у народному господарстві.

Державний стандарт "Охорона природи. Рекультивація земель. Терміни і визначення" трактує рекультивацію як комплекс робіт,

спрямованих на відновлення продуктивності та народногосподарської цінності земель, а також поліпшення умов навколишнього середовища. Розробляються та удосконалюються штрафні санкції за недбале використання земель, втрату родючості ґрунтів, засмічення, заболочення, інтенсифікацію розвитку ерозійних процесів, будь-яких порушень у сфері природоохоронного та, зокрема, земельного законодавства поряд з визначеними пріоритетами економічної політики [11].

Організаційний аспект управління еколого-безпечним землекористуванням спрямований на організаційно-адміністративні методи управління, що базуються на владних, дисциплінарних та відповідальних принципах: розробка стандартних процедур адміністративної дії (правила, рекомендації, регламент); розробка, впровадження та вдосконалення технологій використання і охорони земельних ресурсів; прямі адміністративні вказівки, що вирішують актуальні питання конкретної ситуації; контроль за використанням та дотриманням земельного законодавства.

Тому можна з впевненістю стверджувати, що землеустрій повинен задовольнити потреби еколого-безпечного землекористування на засадах формування концептуально нових стратегічних позицій.

Головним механізмом регулювання земельних відносин та формування еколого-безпечного землекористування виступає землеустрій, що спрямований на максимальний ефект використання бюджетних доходів, підвищення рівня використання земель, збереження функцій керованістю земельними ресурсами.

Еколого-економічний механізм управління земельними ресурсами повинен враховувати становлення змішаного типу землекористувань на мотивах появи агроформувань нового типу. Можна стверджувати, що еколого-економічний потенціал землекористування визначає розвиток України спрямований на формування ринкових відносин. Саме тому виникає необхідність збереження державного регулювання еколого-безпечного землекористування за умови уникнення чіткої антимонопольної спрямованості.

Таким чином, теоретичні аспекти управління землекористуванням орієнтовані на прогнозне забезпечення оптимальних параметрів екологічних і соціально-економічних функцій територій з орієнтуванням на еколого-економічну сутність планування землекористування.

Виникає нагальна потреба забезпечити [12]:

- запровадження з ухилом на ресурсозберігаючі технології землекористування інве-

стиційної пілотної підтримки землекористувачів та землевласників;

— планування умов та порядку страхування діяльності у сфері еколого-безпечного землекористування;

— розвитку конкурентних переваг сільськогосподарських угідь з високим балом бонітету та подальша активація земельного ринку за рахунок залучення до земельних торгів професійних учасників за умови;

— орієнтація на перерозподіл земельних ділянок на засадах раціонального землекористування на еколого-безпечних засадах;

— контроль еколого-економічних засад попередження концентрації земельних масивів у власності недбалих землекористувачів та землевласників;

— розвиток конкурентних переваг раціонального землекористування.

Також слід додати, що ефективно використання земельно-ресурсного потенціалу держави вирішить низку проблемних питань у соціальній, продовольчій, економічній та екологічній сфері, на засадах запровадження зазначених заходів дозволить удосконалити еколого-економічний механізм у сфері сталого землекористування.

ВИСНОВКИ

Методичні засади управління землекористуванням орієнтовані на організаційні, екологічні та економічні тенденції обґрунтуванням раціонального землекористування. Підкреслена нагальність та необхідність проведення реструктуризації землекористування в нових умовах господарювання у зв'язку з переходом суспільства до ринкових відносин.

Науково-практичні засади механізму збереження і відтворення родючості ґрунту повинні спиратися на моніторинг деградованих і малопродуктивних земель.

Організаційні заходи включають послідовне удосконалення науково обґрунтованих документів (концепції, програми державного або регіонального розвитку, схеми планування раціонального землекористування тощо), які спрямовані на збереження функціональних зв'язків у агроландшафтах. Інша низка заходів (агротехнічні, агро меліоративні, гідротехнічні, лісомеліоративні) орієнтована на розробку проекту внутрішньогосподарського землеустрою.

Планування еколого-безпечного землекористування на засадах постійно прогресуючих технологій та управління якісним станом сільськогосподарських угідь базується на принципі

зумовленого рівнем інтенсифікації, що повинен спиратися на науковий аналіз функціонування агроєкосистем. Саме тому економічний механізм еколого-безпечного землекористування спрямований на регулювання товарно-виробничої діяльності землевласників, землекористувачів. Він регулює економічні засади користування земельною ділянкою, визначає економічну політику зміцнення панівних форм земельної власності.

Література:

1. Третяк В.М. Поняття та сутність природоохоронного землекористування в умовах нових земельних відносин / В.М. Третяк, Ю.В. Лобунько // Землепорядний вісник. — 2015. № 3. С. 29—33.

2. Земельний кодекс України: Постанова ВР України N 562-XII від 18 груд. 1990 р. // "База даних "Земельне законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12> (дата звернення: 29.11.2020).

3. Гарнага О.М. Основи управління землекористуванням: монографія / О.М. Гарнага. — Рівне: НУВГП, 2014. — 212 с.

4. Третяк А.М. Наукові основи економіки землекористування та землепорядкування / А.М. Третяк, В.М. Другак. — К.: ЦЗРУ, 2003. — 337 с.

5. Другак В.М. Теоретичні та методичні основи економіки землекористування / В.М. Другак. — К.: ЦЗРУ, 2004 — 129 с.

6. Третяк А.М. Екологія землекористування: теоретико-методологічні основи формування та адміністрування: монографія / А.М. Третяк. — Херсон: Грінь Д.С., 2012. — 440 с.

7. Статистичний щорічник України за 2018 рік: Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf (дата звернення: 30.11.2020).

8. Третяк В.М. Стале (збалансоване) землекористування як фактор підвищення економічної ефективності використання сільськогосподарських земель / В.М. Третяк, В.Ю. Свентух // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. — 2015. — № 4. — С. 24—31.

9. Деякі питання удосконалення управління у сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 413 / Урядовий портал // Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2017-%D0%BF> (дата звернення: 30.11.2020).

10. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами. / А.М. Третяк, О.С. Дорош; за ред. проф. А.М. Третяка. Навчальний посібник. — Вінниця: Нова Книга, 2006. — 360 с.

11. Державний стандарт. Терміни та визначення 26640-85 Lands. Terms and definitions / Кодекс консорціум // Електронний фонд правової та нормативно-технічної документації України. URL: <http://docs.cntd.ru/document/1200023264> (дата звернення: 30.11.2020).

12. ДСТУ 7941:2015. Охорона природи. Рекультивація земель. Терміни і визначення. [Чинний від 2015-22-06]. URL: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page.html?id_doc=62855 (дата звернення: 30.11.2020).

References:

1. Tretiak, V.M. and Lobun'ko, Yu.V. (2015), "The concept and essence of environmental land use in terms of new land relations", *Zemlevporiadnyj visnyk*, vol. 3, pp. 29—33.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1990), "Land Code of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12> (Accessed 29 November 2020)

3. Harnaha, O. M. (2014), *Osnovy upravlinnia zemlekorystuvanniam* [Basics of land use management], NUVHP, Rivne, Ukraine.

4. Tretiak, A.M. and Druhak, V.M. (2003), *Naukovi osnovy ekonomiky zemlekorystuvannia ta zemlevporiadkuvannia* [Scientific bases of land use economics and land management], TsZRU, Kyiv, Ukraine.

5. Druhak, V.M. (2004), *Teoretychni ta metodychni osnovy ekonomiky zemlekorystuvannia* [Theoretical and methodological bases of land use economics], TsZRU, Kyiv, Ukraine.

6. Tretiak, A.M. (2012), *Ekolohiia zemlekorystuvannia: teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia ta administruvannia* [Ecology of land use: theoretical and methodological foundations of formation and administration], Hrin' D.S., Kherson, Ukraine.

7. State Statistics Service of Ukraine (2019) "Statistical Yearbook of Ukraine for 2018", available at: https://ukrstat.org/uk/druk/publkat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf (Accessed 30 November 2020).

8. Tretiak, V. M. and Sventukh, V. Yu. (2015), "Sustainable (balanced) land use as a factor in improving the economic efficiency of agricultural land use", *Zemleustrij, kadastr i monitorynh zemel'*, vol. 4, pp. 24—31.

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution "Some issues of improving the management in the field of use and protection of state-

owned agricultural lands and their disposal", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2017-%D0%BF> (Accessed 30 November 2020).

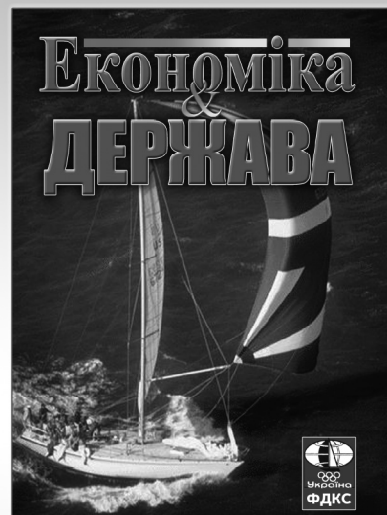
10. Tretiak, A.M. and Dorosh, O.S. (2006), *Upravlinnia zemel'nymy resursamy* [Land resources management], Nova Knyha, Vinnytsia, Ukraine.

11. USSR State Committee for Standards (1985), "Lands. Terms and definitions", available at: <http://docs.cntd.ru/document/1200023264> (Accessed 30 November 2020).

12. Ukrainian Research and Training Center of Standardization, Certification and Quality (2015), "DSTU 7941: 2015. Conservation. Land reclamation. Terms and definitions", available at: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page.html?id_doc=62855 (Accessed 30 November 2020).

Стаття надійшла до редакції 15.12.2020 р.

Науково-практичний журнал
«ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

наукове фахове видання України
3 ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ

(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643

Спеціальності — 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73